

SUŽIVOT SA MEDVJEDOM

Mrki medvjed (*Ursus arctos*) je najpoznatija i jedina vrsta medvjeda koja se može naći u kontinentalnoj Evropi. Na bazi dosadašnjih istraživanja procjenjuje se da na teritoriji Crne Gore živi između 300 i 400 jedinki ove populacije. Naseljavaju brdska pošumljena područja, planinske predjele, bukove i hrastove šume, guste površine i livade.

Uprkos zakonu o zaštiti medvjeda, ljudi i dalje istrebljuju medvjede na području Crne Gore, zbog zaštite imanja i stoke, sportskog lova, ugrožavaju njihova staništa, te takvim djelovanjem neprestano doprinose smanjenju njegove populacije.

Odnos čovjeka i medvjeda

Radi postizanja suživota ljudi i medvjeda, od ključne je važnosti da razumijemo ponašanje, životne navike i potrebe mrkog medvjeda, kao i ljudi, kako bi se izbjegli konflikti sa divljim životinjama što je više moguće. **Ključ dugoročnog preživljavanja medvjeda je prihvatanje od strane lokalnog stanovništva.** Medvjed je ponekad često neželjeni komšija jer čovjeku nanosi štete. Najčešći uzrok konflikta između čovjeka i medvjeda je hrana. Iako se većina medvjeda kloni ljudi, pojedini mogu izgubiti strah od ljudi te početi obilaziti naselja u potrazi za hranom. Takav medvjed može izazvati znatne štete, npr. uništavanje usjeva, voćnjaka, košnica, ubijanje domaćih životinja i oštećivanje imovine. Iako medvjedi rijetko napadaju ljude, ponekad se može javiti strah od medvjeda unutar lokalnih zajednica.

Ublažavanje sukoba i smanjivanje pojavljivanja medvjeda može se postići na nekoliko načina:

Odlaganjem organskog otpada na mjesta nedostupna medvjedima

Medvjedu su posebno privlačna mjesta odlaganja organskog otpada, uključujući ilegalna odlagališta otpada životinjskog porijekla i voća u blizini naselja. Svi bi trebali učiniti najviše što možemo kako bismo spriječili stvaranje ovakvih tipova odlagališta, a legalna odlagališta treba primjereno ograditi.

Zaštitom svog vlasništva od medvjeda

Medvjedi su po prirodi znatiželjni i uvijek u potrazi za hranom. Ponekad to dovede do problema kada nađu nezaštićeno voće, usjeve, stoku, pčele itd. Dokazano je da se van određenim mjerama, kao što su električne ograde i odgovarajući psi čuvari, značajno može smanjiti predacija svih velikih zvijeri i ekonomske štete koje pri tome nastaju. Ova ograda visoke voltaže ne ubija, ali drži predatore poput medvjeda i vuka na sigurnoj udaljenosti. Za sprovođenje ove mjere je potrebna i znatno veća podrška resornih institucija.

Nikada ne hranite medvjeda

Hraneći mlade medvjede koji se pojave u blizini naselja, čovjek direktno prouzrokuje problem i sukob sa njima, jer takvim postupanjem stvaraju neželjene i učestale goste. Tada se medvjed "oslobodi" i bez straha počne prilaziti naseljima i ljudima, postaje "problematičan" i takve jedinke se najčešće iz predostrožnosti moraju ukloniti iz populacije.

Korišćenjem kanti za smeće »otpornih na medvjede«

Sprečavanje pristupa hrani iz "ljudskih izvora" bitan je korak za unapređivanje suživota čovjeka i medvjeda. Korišćenjem kanti za smeće koje su "otporne na medvjede" na efikasan način onemogućavamo medvjedu pristup ostacima hrane.

Kako bi izbjegli medvjeda važno je znati kako se treba ponašati na njegovoj teritoriji i kako reagovati prilikom susreta sa njim

Mrki medvjedi su obično plašljivi, izbjegavaju susrete sa ljudima i rijetko ih napadaju. Najčešće se povuku prije nego ih primjetimo. Situacije kada mogu biti opasni za ljude su one u kojima se osjete ugroženim, štite mladunce ili ukoliko ih odjednom iznenadimo svojim prisustvom. Kako bismo izbjegli takve situacije, postoje preporuke kako se ponašati u susretu sa medvjedom.

Nemojte iznenaditi medvjeda!

Dok se krecete područjem koje naseljava medvjed, a koje je prekriveno gustom vegetacijom, budite dovoljno glasni kako bi vas medvjed čuo na udaljenosti oko 30m. Ukoliko se krecete tiho možete se naći unutar prostora medvjede sigurnosti. Medvjed se tada može osjetiti ugroženim i vidjeti aktivnu odbranu kao jedini izlaz, posebno ako se radi o mečki sa mećićima.

Ne prilazite medvjedu i nemojte bježati od njega!

Medvjede posmatrajte iz daljine, a naročito mečku sa mečićima. Sklonite se sa puta medvjedu koji se kreće prema vama. U slučaju iznenadnog bliskog susreta, nemojte bježati, već se polako počnite povlačiti nazad i omogućite medvjedu da se povuče. Bježanje može podstaći medvjeda da vas progoni. Ukoliko vas medvjed napadne, ne uzvraćajte, već legnite na zemlju s licem prema dolje i pravite se mrtvi.

Ne približavajte se mečićima!

Medvjedica nikada ne napušta mladunce i uvijek je u njihovoj blizini. Ona ima jaku zaštitnički instinkt i mogla bi braniti svoju mladunčad ako se osjeti ugroženom od strane ljudi.

Psa vodite na povocu!

Pas slobodan od povoca vjerovatno će pojuriti prema medvjedu, a potom ga, tražeći zaštitu, dovesti do vas.

Iako vam radoznalost može navesti da uđete u medvedu brlog nikada to nemojte učiniti, bez obzira na godišnje doba. Nikada ne znate koja životinja može koristiti brlog kao svoje sklonište.

Ne ulazite u medvede brloge!

Ne pokušavajte trčati ukoliko se medvjed nađe u vašoj blizini i nemojte se penjati na drvo. Osim što mogu dostići brzinu do 50km/h, veoma su dobri penjači.

Nikada ne trčite od medvjeda i nemojte se penjati na drvo!

Mrki medvjed je zakonom zaštićena vrsta i njegova uloga u prirodi je višestruka.

Smatraju se visokim prioritetom u zaštiti prirode i imaju ključnu ulogu kao predatori jer populacije drugih životinja tako drže pod kontrolom.

Krajevi u kojima živi veći broj medvjeda imaju sačuvanu prirodu i odlikuje ih velika biljna i životinjska raznolikost. Iako krupni i snažni njihova populacija je ugrožena.

Medvjedi su vršni predatori

Medvjedi rijetko love odrasle divlje životinje kao što su srne i jeleni. Međutim, zajedno s ostalim velikim zvijerima loveći mlade jedinke, doprinose održavanju njihove brojnosti.

Zašto je važno očuvati populaciju medvjeda

Pomažu rasijavanju sjemena

Zahvaljujući činjenici da većinom jedu hranu biljnog porijekla, medvjedi u svom probavnom sistemu, ali i tokom kretanja, na svom krznu raznose sjemenke više vrsta biljaka (zoochorija).

"Čistači prirode"

Pored hrane biljnog porijekla medvjedi jedu i lesine, koje, zahvaljujući dobrom njuhu, pronalaze na velikim udaljenostima ili duboko ispod snijega.

Ekoturizam

Medvjedi predstavljaju izvrsnu priliku za ruralni razvoj. Posmatranje medvjeda ili samo šetnje medvjedim staništem predstavljaju turistički potencijal.

Kako prepoznati da ste na teritoriji medvjeda?

Otisci šapa: Obratite pažnju na otiske šapa u prašini, blatu ili snijegu. Otiske medvjedih šapa je lako razlikovati od drugih životinja. Široki su 10 do 15 cm, sa pet prstiju i kandži. Prednja šapa je kraća od zadnje. Ukoliko medvjed ne bi imao kandže, otisak zadnje šape bi podsjećao na otisak bosa noge čovjeka.

Oznake na stablima: Medvjedi komuniciraju češanjem o stabla ostavljajući mirise kao znak svoga prisustva. Ogrebotine od kandži mogu ostavljati i na višim djelovima stabla.

Tragovi na mjestu hranjenja: Obično je lišće razgrnuto na široj površini. Na mrtvim životinjama uočite ogrebotine od kandži i zubima izvrnutu unutrašnju stranu kože.

Dnevni ležaj: Preko dana medvjed se odmara iza nekog većeg stabla ili grma. Može se vidjeti kako je otklonio lišće sa tla od 50 do 90 cm.

Zimski brlog: Medvjed najčešće provodi zimu u manjim šupljinama stijena, ispod palog stabla, ili skriven u gustom vegetaciji.

Brlog obično sadrži ležaj od suve trave, lišća i grančica i njegov ulaz je najčešće uzak.

ŠTO VIŠE ZNAMO O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA I ŠTO IH BOLJE RAZUMIJEMO, BOLJI ĆE BITI SUŽIVOT SA NJIMA!